

๑. ภูมิหลัง

- ประวัติของ AEC นับย้อนไปถึงปี ๒๕๓๕ เมื่อผู้นำอาเซียนร่วมกันจัดตั้ง “เขตการค้าเสรีอาเซียน” (ASEAN Free Trade Area: AFTA)¹ ขึ้นเป็นครั้งแรก และได้ขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างกันอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง โดยในปี ๒๕๔๐ ผู้นำอาเซียนประกาศ “วิสัยทัศน์อาเซียน ๒๕๖๓” (ASEAN Vision 2020)² เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จนในปี ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ ๒” (ASEAN Concord II)³ เห็นชอบให้ก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่ประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ (๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และ (๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

- เป้าหมายของ AEC ตามที่ระบุใน ASEAN Concord II ได้แก่ (1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น (2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน เช่น กรอบนโยบายการแข่งขันของอาเซียน การคุ้มครองผู้บริโภค ทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น (3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ของอาเซียน และ (4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก อาทิ การจัดทำความตกลงการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ

- แนวทางการดำเนินงานของ AEC เป็นไปตาม “แผนงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (AEC Blueprint) ซึ่งฉบับปัจจุบัน คือ AEC Blueprint 2016-2025⁴ (พ.ศ. 2559-2568) ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้อง กับ “วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน 2568” (ASEAN Community Vision 2025)⁵ ได้แก่ (1) มีการรวมตัวและเชื่อมโยงในระดับสูง (2) มีความสามารถในการแข่งขัน (3) ส่งเสริมการเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจและการรวมตัว รายสาขา (4) ความสามารถในการปรับตัว ครอบคลุมทุกภาคส่วน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และ (5) การเป็นส่วนสำคัญของประชาคมโลก

- ผลงานของ AEC ในการส่งเสริมการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ผ่านความตกลงสำคัญ 4 ฉบับ ได้แก่ (1) ความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA) (2) ความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) (3) ความตกลงว่าด้วยการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) และ (4) ความตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพ (Mutual Recognition Agreement: MRA) นอกจากนี้ อาเซียนยังส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนกับประเทศคู่เจรจา ผ่านการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) ซึ่งปัจจุบัน มี 7 ฉบับ⁶ และอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-แคนาดา

¹ จากการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2535 ที่สิงคโปร์

² จากการประชุม ASEAN Informal Summit ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2540 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

³ จากการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2546 ที่เกาะบาหลี

⁴ จากการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ 27 เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2558 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

⁵ จากการประชุมเดียวกับเชิงอรรถที่ 6

⁶ FTA ของอาเซียน ได้แก่ 1. ASEAN-China Free Trade Agreements (ปี 2545) 2. ASEAN-India Free Trade Area (ปี 2546) 3. ASEAN-Republic of Korea Free Trade Area (ปี 2548) 4. ASEAN-Japan Free Trade Area (ปี 2551) 5. ASEAN-Australia-New Zealand Free

1. พัฒนาการที่สำคัญของ AEC

- ปี 2562 ไทย ในฐานะประธานอาเซียน ภายใต้หัวข้อหลัก “Advancing Partnership for Sustainability” ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจดิจิทัล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเงินสีเขียว และการอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยมีผลงานสำคัญ เช่น (1) การสรุปผลการเจรจาในประเด็นหลักของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) (2) การเชื่อมโยงระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window: ASW) เพื่อความสะดวกด้านพิธีศุลกากร (3) การเปิดตัวกลไกการระดมทุนจากภาคเอกชนสำหรับโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในอาเซียน และ (4) การพัฒนาแผนการดำเนินการตามกรอบการบูรณาการด้านดิจิทัลของอาเซียน ปี 2562 – 2568 เป็นต้น

- ปี 2563 เวียดนาม ในฐานะประธานอาเซียน ภายใต้หัวข้อหลัก “Cohesive and Responsive” ให้ความสำคัญกับการบูรณาการและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การเพิ่มปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลก และการเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ โดยมีผลงานสำคัญ เช่น (1) การลงนาม RCEP (2) การลงนาม ATISA (3) การลงนามพิธีสารฉบับที่ 4 เพื่อแก้ไขความตกลง ACIA (4) การทบทวน ASEAN ICT Masterplan 2020 และการยกร่าง ASEAN Digital Masterplan 2025 และ (5) การพัฒนา ASEAN Tourism Marketing Strategy Action Plans 2021-2025 เป็นต้น

- ปี 2564 บรูไน ในฐานะประธานอาเซียน ภายใต้หัวข้อหลัก “We Care, We Prepare, We prosper” ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูภูมิภาคจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล และความยั่งยืน โดยมีผลงานสำคัญ เช่น (1) การรับรอง Post-COVID Recovery Plan for ASEAN Tourism (2) การพัฒนา ASEAN Work Plan on the ASEAN Agreement on E-Commerce (3) การรับรอง Bandar Seri Begawan Roadmap: an ASEAN Digital Transformation Agenda to Accelerate ASEAN Economic Recovery and Digital Economic Integration (BSBR) และ (4) การรับรอง Consolidated Strategy on the Fourth Industrial Revolution (4IR) เป็นต้น

- ปี 2565 กัมพูชา ในฐานะประธานอาเซียน ภายใต้หัวข้อหลัก “ASEAN A.C.T.: Addressing Challenges Together” ให้ความสำคัญกับ (1) การส่งเสริมความเชื่อมโยงด้านดิจิทัล วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2) การลดช่องว่างด้านการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน (3) การส่งเสริมให้อาเซียนมีการบูรณาการ ครอบคลุม และเข้มแข็ง และ (4) การสร้างความเติบโตและการพัฒนาให้อาเซียนก้าวไปสู่ระดับโลก

2. ศักยภาพทางเศรษฐกิจของ AEC

- ในปี 2564 อาเซียนมีจำนวนประชากรรวมกันประมาณ 661.8 ล้านคน (ร้อยละ 8.44 ของประชากรโลก) มีมูลค่า GDP รวมกัน 3.08 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ⁷ (ร้อยละ 3.5 ของ GDP โลก และลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 0.33) มีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศรวมกัน 3.34 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ร้อยละ 11.72 ของการค้า

Trade Area (ปี 2552) 6. ASEAN-Hong Kong, China Free Trade Area (ปี 2561) และ 7. Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) (ปี 2565)

⁷ ข้อมูลจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ณ มกราคม 2565

C:\Users\thanongrit.tha_s\Downloads\Factsheet_ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) (พ.ย. 65).doc

โลก) มูลค่าการค้าสินค้าภายในอาเซียนคิดเป็นร้อยละ 21.22 และคู่ค้า 3 อันดับแรกของอาเซียน คือ จีน (ร้อยละ 20) สหรัฐฯ (ร้อยละ 10.9) และสหภาพยุโรป (ร้อยละ 8.05)⁸

- ถึงแม้อาเซียนจะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แต่อาเซียนยังคงมีศักยภาพในการดึงดูดการลงทุนจากทั่วโลก โดยสัดส่วนการลงทุนโดยตรง (FDI) จากทั่วโลกในอาเซียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11 ในปี 2561 – 2562 เป็นร้อยละ 12 ในปี 2563 - 2564 และ FDI ภายในอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 42 ในปี 2564 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 174 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁹

- ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) คาดการณ์ว่า ในปี 2565 GDP ของอาเซียนจะเติบโตร้อยละ 5.1 และในปี 2566 จะเติบโตร้อยละ 5¹⁰ อย่างไรก็ตาม ตัวเลขดังกล่าวอาจมีการปรับลดลงจากปัญหาในระดับโลกที่ยืดเยื้อ นอกจากนี้ รายงาน ASEAN Development Outlook (ADO) 2021 ระบุว่า หากการเติบโตทางเศรษฐกิจของอาเซียนสามารถกลับมาสู่ระดับก่อนโควิด-19 ได้ คาดว่า GDP ของอาเซียนจะเลื่อนจากอันดับ 5 ของโลกในปี 2565 ขึ้นมาเป็นอันดับ 4 ภายในปี 2573 (รองจากสหรัฐฯ จีน และ EU)¹¹

3. ความสำคัญของ AEC ต่อเศรษฐกิจไทย

- โอกาสของไทยใน AEC อาทิ สินค้าอุตสาหกรรม (เช่น รถยนต์และส่วนประกอบ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์ยาง และสินค้าอุปโภคบริโภค) สินค้าเกษตร (เช่น ข้าว ยางพารา ผักผลไม้สดและแปรรูป และอาหารสำเร็จรูป) และธุรกิจบริการ (เช่น การท่องเที่ยว บริการสุขภาพ)

- ในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2565 (มกราคม – กันยายน 2565) อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย มีมูลค่าการค้าประมาณ 96,850 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ 19.71 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 21.16 ของการค้าไทยกับโลก โดยไทยส่งออกไปยังอาเซียนประมาณ 56,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ขยายตัวร้อยละ 18.46) นำเข้าจากอาเซียนประมาณ 40,850 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ขยายตัวร้อยละ 21.46) ทำให้ไทยได้ดุลการค้าจากอาเซียนประมาณ 15,143 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ¹²

- ภายใต้ AEC ทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจของไทยจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

- การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีขึ้น กล่าวคือ มีการลดภาษีสินค้านำเข้าระหว่างกันเป็นศูนย์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 98.6 ของรายการสินค้าทั้งหมด¹³ และพิจารณาลดภาษีสินค้านำเข้าเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี และปรับกฎระเบียบ/มาตรการทางการค้าเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า¹⁴ ทำให้ผู้ประกอบการไทยขายสินค้าและนำเข้าวัตถุดิบได้มากขึ้น ส่วนผู้บริโภคก็มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าที่หลากหลายและมีคุณภาพ รวมถึงได้รับการคุ้มครองการบริโภคข้ามพรมแดนเพิ่มขึ้น

- การเคลื่อนย้ายบริการที่เสรีขึ้น กล่าวคือ มีการลดอุปสรรคการค้าบริการด้วยการเปิดตลาดสาขาบริการภายใต้รูปแบบ (Mode) การให้บริการต่าง ๆ เพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคล/นิติบุคคลที่ถือสัญชาติอาเซียน ปรับปรุงกฎเกณฑ์ด้านการค้าบริการของอาเซียนให้ทันสมัย และยกระดับมาตรฐานและการอำนวยความสะดวก

⁸ ข้อมูลจาก aseanstats

⁹ ข้อมูลจาก <https://asean.org/book/asean-investment-report-2022/>

¹⁰ ข้อมูลจากเว็บไซต์ ADB (ปรับปรุงเมื่อเดือนกันยายน 2565)

¹¹ ข้อมูลจากเว็บไซต์สำนักเลขาธิการอาเซียน (https://asean.org/wp-content/uploads/2021/07/ASEAN-Development-Outlook-ADO_FINAL.pdf) เผยแพร่เมื่อกรกฎาคม 2564

¹² ข้อมูลจากเว็บไซต์สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน 2565

¹³ ประเทศอาเซียน 6 (บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) ลดภาษีสินค้านำเข้าระหว่างกันเป็นศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 99.3 ของรายการสินค้าทั้งหมด ในขณะที่ประเทศ CLMV (กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา และเวียดนาม) ลดภาษีฯ คิดเป็นร้อยละ 97.7 ของรายการสินค้าทั้งหมด

¹⁴ เช่น ด้านมาตรฐานและการรับรองกฎระเบียบด้านเทคนิค พิธีการศุลกากร สุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เป็นต้น

ความสะดวกในการค้าบริการของอาเซียน จึงเป็นขยายโอกาสของไทยในสาขาที่ไทยมีศักยภาพ เช่น บริการด้านสุขภาพ และด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

○ การเคลื่อนย้ายการลงทุนที่เสรีขึ้น กล่าวคือ มีการลดอุปสรรคต่อการลงทุน ปรับปรุงนโยบายการลงทุนให้เสรีและเปิดกว้างมากขึ้น¹⁵ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในไทยและในภูมิภาคมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียน

○ การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีขึ้น กล่าวคือ มีแผนการเปิดเสรีบริการด้านการเงินแบบก้าวหน้า การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายบัญชีทุน การพัฒนาตลาดทุน การเชื่อมโยงระบบการชำระเงิน การส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน และการสร้างเสถียรภาพและส่งเสริมการรวมตัวทางการเงินในภูมิภาค¹⁶

○ การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือที่เสรีขึ้น กล่าวคือ มีการอำนวยความสะดวกด้านการรับรอง/เทียบวุฒิคุณสมบัติ และประสบการณ์ด้านวิชาชีพเพื่อให้แรงงานฝีมือ 8 สาขา (แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักสำรวจ นักบัญชี และบุคลากรวิชาชีพสาขาการท่องเที่ยว) สามารถเดินทางไปทำงานในประเทศสมาชิกได้¹⁷ ซึ่งจะช่วยให้แรงงานฝีมือไทยเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้ง่ายขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือภายในประเทศ

● ประเด็น ที่ไทยสามารถผลักดันใน AEC อาทิ การฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนหลังโควิด-19 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจหมุนเวียน พลังงานสะอาด โมเดลเศรษฐกิจ BCG ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน และการส่งเสริม MSMEs

* * * * *

กองเศรษฐกิจ กรมอาเซียน
7 พฤศจิกายน 2565

¹⁵ ผ่านความตกลง ACIA ที่ประกอบด้วยพันธกรณีด้านการลงทุน 4 ด้าน คือ การเปิดเสรี การคุ้มครอง การอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการลงทุน ครอบคลุมสาขาการผลิต การเกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาดังกล่าว ปัจจุบัน อาเซียนมีพิธีสารแก้ไขความตกลง ACIA ฉบับที่ 4

¹⁶ ตาม the Strategic Action Plans of the ASEAN Financial Integration 2016-2025

¹⁷ การให้บริการวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียนจะยังคงต้องสอดคล้องกับกฎระเบียบและเงื่อนไขต่าง ๆ ภายในประเทศตามที่แต่ละสาขาวิชาชีพเป็นผู้ประกาศ กำหนด และตรวจสอบดูแล